

**Θεοχάρη Κεσσίδα, Φιλοσοφικά και ηθικά
προβλήματα της γενετικής του ανθρώπου,
Εκδόσεις Παρασκήνιο Αθήνα 2002**

Το βιβλίο του Θεοχάρη Κεσσίδα αποτελεί τον απολογισμό μιας σειράς σεμιναρίων, που πραγματοποιήθηκαν επί σχεδόν τρεις δεκαετίες στη Μόσχα, στο Πα-

νεωσιακό Επιστημονικό-Ερευνητικό Ινστιτούτο για τα αντιβιοτικά και στο Πανεπισιακό Επιστημονικό-Ερευνητικό Ινστιτούτο γενετικής και επιλογής βιομηχανικών μι-

κροοργανισμών. Σεμινάρια που είχαν ως θέμα την επίδραση του κοινωνικού και του βιολογικού παράγοντα στην εξέλιξη του ανθρώπου.

Οι συζητήσεις αυτές διεξάχθηκαν κατά τις δεκαετίες του '70 και του '80, καθώς και στις αρχές της δεκαετίας του '90, μετά από μια μικρή διακοπή, εξαιτίας της έκρυθμης κατάστασης που ακολούθησε την κατάρρευση του σοβιετικού καθεστώτος.

Αυτό που κατ' αρχήν εκπλήσσει τον αναγνώστη του έργου είναι η σχετική μονοτονία των επί του θέματος εκφραζόμενων απόψεων. Στην ουσία πρόκειται για μια επαναλαμβανόμενη, στη διάρκεια των ετών που διήρκεσαν οι συζητήσεις, διαμάχη, λιγότερο ή περισσότερο έντονη, μεταξύ της ομάδας των «κοινωνιστών» και εκείνης των «γενετιστών», αυτών δηλαδή που θεωρούσαν ότι ο κοινωνικός παράγοντας είναι αυτός που κυρίως διαμορφώνει την προσωπικότητα, τον ψυχισμό και εν γένει την εξέλιξη του ανθρώπου, και εκείνων που υποστήριζαν πως ο καθοριστικός παράγοντας για τη διαμόρφωση του ανθρώπου είναι μάλλον ο βιολογικός και εξαρτάται από τον τύπο του γονιδιώματος του κάθε ανθρώπου. Φυσικά τόσο οι μεν όσο και οι δε αναγνωρίζουν ότι και οι δυο αυτοί παράγοντες υπεισέρχονται στη διαμόρφωση της ανθρώπινης προσωπικότητας, η διαφωνία έγκειται μόνο στο ποιος από τους δυο παίζει το μεγαλύτερο ρόλο. Πρέπει να πούμε ότι τα πράγματα περιπλέκονταν, ειδικά κατά την πρώτη περίοδο της διεξαγωγής των συζητήσεων, εξαιτίας της παρουσίας της επίσημης ιδεολογίας του σοβιετικού κράτους, που έκανε την πλάστιγγα να κλίνει προς τη μεριά του κοινωνικού παράγοντα και αυτό για καθαρά ιδεολογικούς λόγους. Ο συγγραφέας παραθέτει μια χαρακτηριστική περίπτωση κατά την οποία ο Ου.

Τσερνιένκο, λίγο καιρό πριν να πάρει τη θέση του Γενικού Γραμματέα της ΚΕ του ΚΚΣΕ, παρενέβη στις εργασίες του συνεδρίου, για να ωθήσει τα συμπεράσματα προς τη «σωστή» κατεύθυνση.

Με την ευκαιρία αυτής της παρέμβασης ωστόσο, ο κ. Κεσσίδης επιδιέεται σε μια εφ' όλης της ύλης σκληρή κριτική του σοβιετικού καθεστώτος, κριτική η οποία εξελίσσεται σε επίθεση κατά της μαρξιστικής θεωρίας, την οποία ο συγγραφέας μοιάζει να προσπαθεί να ανασκευάσει.

Στο παράρτημα, που αποτελεί το τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου του, ο Θεοχάρης Κεσσίδης επιχειρεί μια ερμηνεία του λεγόμενου «ελληνικού θαύματος». Από τις πρώτες κιόλας γραμμές του κεφαλαίου γίνεται φανερό πως ο Θ. Κεσσίδης δεν έχει μείνει ανεπηρέαστος από τις σειρήνες του εθνικισμού που άρχισαν να εκπέμπουν το δηλητηριώδες μήνυμά τους ήδη από την επαύριον των κοσμοϊστορικών γεγονότων στις χώρες της ανατολικής Ευρώπης. Ίσως ο κ. Κεσσίδης να ανήκει στην κατηγορία εκείνη των πρώην κομμουνιστών που χάνοντας την προστατευτική ασπίδα της μονολιθικής σοβιετικής ιδεολογίας έσπευσαν να βρουν ένα υποκατάστατό της και το βρήκαν σε μια άλλη ολοκληρωτική θέωση, εκείνη του φυλετισμού. Ο Θ. Κεσσίδης μιλά συχνά στο βιβλίο του για φυλές, όρος που έχει εξοστρακιστεί εδώ και καιρό από τη σύγχρονη επιστήμη. Μιλά λοιπόν για «φυλογενετικό χάρισμα» των αρχαίων Ελλήνων, που τους ξεχωρίζει από όλους τους άλλους λαούς, για «γενετικές προϋποθέσεις του χαρίσματος των αρχαίων Ελλήνων και ειδικά των Αθηναίων», που κατ' αυτόν οφείλεται στη «λειτουργική ασυμμετρία του εγκεφάλου τους»(!). «Εξυπακούεται», λέει, «ότι θα ήθελα όλοι οι άνθρωποι, φυλές (;) και έθνη να είναι ίδιοι, όμως η πραγματικότητα δια-

ψεύδει κάτι τέτοιο» (η πραγματικότητα του εθνικισμού, σίγουρα). Η ανωτερότητα δε των Ελλήνων, κατά τον Θ. Κεσσίδη, δεν αφορά μόνο στα φυσικά και διανοητικά γνωρίσματα, μα ακόμα και στο επίπεδο της πολιτιστικής και της οικονομικής ανάπτυξης, για το οποίο θα πρέπει άρα να αναζητήσουμε επίσης μια γενετική βάση. Έτσι, οι Τούρκοι για παράδειγμα είναι φτωχότεροι

των Ελλήνων επειδή στερούνται το «επιχειρηματικό νεύρο», το οποίο αποκτάται, λέει ο κ. Κεσσίδης, με τη γέννηση. Και καταλήγει στο αμίμητο: «Ο Ωνάσης δεν θα μπορούσε να είναι Τούρκος μολονότι γεννήθηκε στην Τουρκία».

Ορέστης Ηλιανός